

כשאדם מאמין שכל מה שיש לו הוא מתנה משמים, קל לו לתת לשני, ובעקבות זה מקבל יותר משמים!!!

לומר כלפי אותן האנשים אשר השי"ת הרים קרנם בכל מיני טובות בהשפעות עושר וכבוד, שהגם שהאדם עשה לזה פעולות רבות ויגיעות גדולות, עם כל זה לא יחשוב האדם כי הפעולות והתאמצות שלו עשה לו את החיל הזה, כי לא בכח יגבר האיש (שמואל א' ב, ט), רק לה' התשועה, כי הכל בהשגחת הבורא ב"ה, זה ישפיל זה ירים (תהילים עה, ח).

« האם אדם 'נותן' תרומה או 'לוקח' תרומה?? »

כתיב בפרשה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב). בתורת משה לאלשיך הק' הקשה, מדוע כתוב ויקחו ולא ויתנו, הלא ישראל נצטוו לתת ולא לקחת. עוד יש להבין, למה מתנה הכתוב שיקחו רק מאיש אשר ידבנו לבו, למה לא ניטול מכל אחד שיתן.

« האם שייך לאדם 'לחטוף' בעצמו מתנות משמים?? »

והנה אמרו רז"ל (במדב"ר כב ו) בזה"ל: "שלש מתנות נבראו בעולם, זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם. זכה בחכמה זכה בכל, זכה בגבורה זכה בכל, זכה בעושר זכה בכל. אימתי, בזמן שהן מתנות שמים ובאות בכח התורה, אבל גבורתו ועשרו של בשר ודם אינו כלום". וכן בהמשך נאמר שוב במדרש שם, שבזמן שאינן באין מן הקדוש ברוך הוא סופן להפסק ממנו.

עוד הקשה הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע (גנזי ישראל עת"ה, תרפ"ה), מדוע נכפל הלשון בפסוק, שפתח באומרו ויקחו לי תרומה, וחזר לומר תקחו את תרומתי. וכן קשה, מהו שינוי הלשון, בתחילה אמר תרומה ולבסוף אמר תרומתי.

והביאו שם דוגמאות לכך: "שני חכמים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מאומות העולם, אחיתופל מישראל ובלעם מאומות העולם, ושניהם נאבדו מן העולם. וכן שני גבורים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מאומות העולם, שמשון מישראל וגלית מאומות העולם, ושניהם נאבדו מן העולם. וכן שני עשירים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מאומות העולם, קרח מישראל והמן מאומות העולם, ושניהם נאבדו מן העולם. למה, שלא היה מתנתן מן הקדוש ברוך הוא אלא חוטפין אותה להם".

ומבאר, כי מעיקרי האמונה הוא לדעת, שאין לו לאדם משל עצמו כלום, וכל רכושו ועשירותו אינו מכוחו ועוצם ידו ח"ו, אלא הכל בכל מכל כל הוא רק ממתנת אלוקים, שהוא הזן ומפרנס לכל, והוא נתן לו כח לעשות חיל וברכו במעשה ידיו, וגם לאחר שכבר הגיע הממון והנכסים לידו אינם שלו, אלא השי"ת הפקיד אותם אצלו והרי הוא רק כשומר עליהם.

ודברים אלו לכא' סתומים וחתומים הם, איך יתכן לומר שלא היה מתנתן מן הקב"ה, הלא יסוד מוסד הוא (יומא לח:): שאין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא, וכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה (ביצה טז), אדם לא יכול לקחת מזולתו מאומה והכל בא מן השמים, איך אפשר לחטוף מתנות.

וזהו היסוד במצות נתינת צדקה, שצריך שתבוא מתוך אמונה והכרה שאינו נותן משלו, אלא הרי הוא כשומר הנותן את הפקדון שהופקד אצלו למי שיאמר בעל הבית לתת לו, וכדאיתא במשנה (אבות ג, ז), "רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן הוא אומר (ד"ה א כ"ט י"ד) כי ממך הכל ומידך נתנו לו". ואין להקב"ה חפץ בתרומה למשכן או בנתינת צדקה כשהיא באה מתוך ההרגשה שהוא הפסיד או ויתר משלו, ומי ידמה לו, אלא שיתנו מתוך אמונה טהורה שמידך נתנו לך, ומתוך נדיבות הלב.

ומבאר השפת אמת, שבודאי אמת וצדק, שאת הכל הקב"ה נותן בטובו ואין אדם יכול לקחת לעצמו מאומה בלי רשותו של הקב"ה. רק חז"ל הק' מתייחסים לכוונתו ואמונתו של האדם, שאם האדם חושב ומדמה בנפשו שהוא בעצמו עשה לו את החיל הזה, זה נחשב כאילו הוא חוטף הדבר בעצמו.

ומענה יתבארו כל הדקדוקים, בתחילה כתיב ויקחו לי תרומה, ולא ויתנו תרומה, כי אכן אין האדם נותן משל עצמו כלום, והמשיך לומר ממי תקחו, דייקא מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, כלומר מאלו שיודעים שהתרומה היתה מכבר תרומתי, היינו משל השי"ת, כי לו כל הארץ, ולא מאלו שנדמה להם שהם נתנו את התרומה.

ואדם כזה שמדמה בנפשו שברוב חכמתו ויגיעתו הגיע לאסוף הון, הרי הוא מקמץ את ידו מלינת צדקה, ולעשות בכספו מצוות ומעש"ט, ולכן הקב"ה לא ישאיר את הכסף בידו. משא"כ מי שאינו 'חוטף' לעצמו, ויודע שהקב"ה נתן לו הכל, אדם כזה יפזר כספו לצדקה ולמעש"ט, ולכן זה יישאר אצלו.

השי"ת רצה לבנות משכן שיהיה מקום להשראת השכינה במדרגה עליונה, מקום תפילה ודביקות ה', דבר כזה צריך להיות בכסף נקי מכל שמץ של 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', בכסף כזה אפשר לבנות משכן שיישאר לעד ולעלמי עולמים, וכלשון התנא דבי אליהו (רבה פכ"א): מפני מה משכן קיים היום [כמו שאמרו (סוטה ט). שאהל מועד קרשיו קרסיו ובריהיו ועמודיו ואדניו נגנזו תחת מחילות של היכל], מפני שעשאוהו כשרין בנדיב לב, וקשין לפניו של אבינו שבשמים להפסיק כל שנעשו על ידי כשרין בנדיב לב.

ועפי"ז יתפרש לשון הכתוב, דהכי קאמר, ויקחו לי תרומה, שכל ההתרוממות והרמת קרנו בפרנסה ובשאר עניינים תקחו לי, לייחס אותה הצלחה אל הקב"ה, ולדעת שהכל מאתו ית' ולא ממעשי בני אדם, וראיה לדבר היא מאת כל איש אשר ידבנו לבו, שכמו שכל איש, מעשיו ותנועותיו ועסקיו אינם אלא מאשר ידבנו לבו, כפי נדבת הלב המחלק מזון וחיית לכל האברים, ואף שאינו נראה בגלוי, כך תקחו את תרומתי שתלמדו להבין שהכל תלוי בהקב"ה שהוא ליבן של ישראל, ואותה

לכך נאמר ויקחו לי תרומה ולא ויתנו, כי נדיבי הלב מבינים שלא הם נותנים כסף לה', אלא מקבלים אותו ממנו כדי להחזיר לו, ולמעשה לפני שננתנו את הכסף נטלו אותו מאשר לו הכסף ולו הזהב. **וכך** ביאר הרה"ק האמרי נועם זי"ע (אות כ) בדרך הרמז, שבא הכתוב

התרוממות אינה שלכם ומכוח ח"ו, אלא היא תרומתי, שאני אני הוא שמרומם ומשפיע לכם את הברכה וההצלחה.

« מהו סוד ההצלחה והשמירה בנכסיו של האדם?? »

באמת אמרו, כי האמונה השלימה שכל הצלחתו היא רק בידי שמים, כאשר נגזר עליו, היא היא סוד ההצלחה, והיא השמירה לבל ימוטו רגליו ח"ו. וכדאיתא בגמרא (ביצה טו): הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר, שנאמר (תהלים צג, ד) אדיר במרום ה'. וברש"י פ', אדר לשון חוזק. ומבאר השפת אמת זי"ע (לר"ח אשר בד"ה ר"ח) שהרוצה שיתקיימו כל נכסיו הרוחניים והגשמיים, יטע בהם אדר לשון חוזק, כלומר, שבכל עת יחזק את עצמו לדעת שאדיר במרום ה', להבין ולהשכיל שכל קורותיו מאת ה' הם, אז ישכיל ויצליח בכל אשר יפנה.

מעין הדברים פירש גם הרה"ק הבני יששכר זי"ע (מאמר חודש כסליו, מאמר ד אות פ"ג), וז"ל: "וזהו שרמזו, הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, היינו, שיטע וישים בתוך נכסיו השכל (ר"ל, הלימוד) הנשמע מן חדש אדר, כי העוסק בסחורה ובנכסים ויאמר כחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה, כי היה הדבר בטבע שבחרתי במסחר פלוני ובמקום פלוני, הנה לא יתקיימו נכסיו. אבל אם ישים אל לבו כי השגחת השי"ת מלושב בטבע, והוא המסבב לדבר הזה כעין המעשה דחדש אדר, הנה יתקיימו נכסיו", עכ"ל.

ובזה מבאר מה שהביאו בגמ' כראיה את הפסוק אדיר במרום ה', שכידוע שם אלוקים מורה על הנהגת הטבע, ואילו שם הוי"ה מורה על השגחת הפרטית של הקב"ה שהוא מהווה כל הוויות. וזהו שאמרו הכתוב אדיר במרום הוי"ה, שהשי"ת הוא מנהל את העולם בהשגחתו הפרטית כרצונו ית', וכשיתבונן שאדיר במרום ה' יזכה שיתקיימו כל נכסיו.

וכשנתבונן נראה שזהו עומק דברי רש"י על הפסוק (דברים טז, יא) 'ושמחת לפני ה' אלקיך, אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך, והלוי והגר והיתום והאלמנה', וזה לשונו: 'הלוי והגר והיתום והאלמנה', ארבעה שלי, כנגד ארבעה שלך - 'בנך ובתך ועבדך ואמתך', אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך. וטעם הדבר ברור כפי שנתבאר, שכשנותנים בשביל האומללים ומבינים שהכסף אינו פרטי אלא ניתן כדי לעשות עמו רצון השי"ת, אזי משאיר הקב"ה את הברכה לעולם, וגם המשפחה הקרובה של האדם ימשיכו לשמוח.

« ע"י צדקה יכול להוסיף על מה שנגזר עליו בראשונה?? »

ובדברי רז"ל מצינו, שגם אם כשניתנו המתנות ניתנו מעיקרא לזמן קצוב יכולה הצדקה לגרום להאריך זמנם, ואלו הם דברי המדרש (ילקוט רות תרז): מעשה בחסיד אחד שירד מנכסיו והיתה אשתו כשרה, לסוף נעשה שכיר. פעם אחד היה חורש בשדה, פגע בו אליהו זכור לטוב בדמות ערבי אחד. אמר לו אליהו, יש לך שש שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותם, עכשיו או בסוף ימך'. אמר לו, 'קוסם אתה, אין לי מה ליתן לך, אלא הפטר מעלי בשלום'.

וחזר אצלו עד שלש פעמים, בפעם שלישית אמר לו אלך ואמלך באשתי. הלך אצל אשתו ואמר לה 'בא אלי אחד והטריח אותנו עד שלש פעמים, ואמר לי יש לך שש שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותם עכשיו או בסוף ימך', אמר לה ומה את אומרת, אמרה לו לך אמור לו הבא אותם עכשיו. אמר לו לך הבא אותם עכשיו. אמר לו, לך לביתך, ואין אתה מגיע לשער חצרך עד שתראה ברכה פרוסה בבית. והיו יושבים בניו לחפש בידם בעפר, ומצאו ממון שיזונו בו שש שנים, וקראו לאמן להודיעה, ולא

הגיע לשער עד שיצאת אשתו לקראתו ובשרה אותו, מיד הודה להקב"ה ונחה דעתו עליו.

מה עשתה אשתו הכשרה, אמרה לו, מכל מקום כבר משך עלינו הקדוש ברוך הוא חוט של חסד ונתן לנו ממון מזון שש שנים, נעסוק בגמילות חסדים שנים הללו, שמא הקדוש ברוך הוא מוסיף לנו משלו. וכן עשתה, וכל מה שעשתה בכל יום ויום אמרה לבנה קטן כתוב כל מה שאנו נותנין, וכן עשה.

לסוף שש שנים בא אליהו זכור לטוב, אמר לו כבר הגיע עונה ליטול מה שנתתי לך. אמר לו, כשנטלתי לא נטלתי אלא מדעת אשתי, אף כשאני מחזיר לא אחזיר אלא מדעת אשתי. הלך אצלה, אמר לה כבר בא הזקן ליטול את שלו. אמרה לו, לך אמור לו, אם מצאת בני אדם נאמנים ממנו - תן להם פקדונך. וראה הקדוש ברוך הוא דבריהם וגמילות חסדים שעשו, והוסיף להם טובה על טובה, לקיים מה שנאמר (ישעיה לב יז) 'זהיה מעשה הצדקה שלום'.

וזהו חידוש וגילוי גדול, שאף שנגזר עליו בפירוש רק שש שני שובע ולא יותר, אבל כשהבינו והחדירו לנפשם שהכסף כולו הוא מתנת שמים, ולא הותירו זאת במחשבתם אלא הורידוהו לעולם העשיה ונתנו לעניים מפרנסתם הקצובה, ראו זאת מן שמיא, וכיון שלא ימצא שומר יותר טוב לפקדון הוסיפו לו עוד שנים על הנגזר מתחילה.

« במניעת האדם לתת צדקה אינו יכול לחסוך מאומה!! »

ובאמת הלא נאמר בגמרא (בבא בתרא י.) "דרש רבי יהודה ברבי שלום, כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה, זכה - הלא פרוס לרעב לחמך" (ישעיה נח ז), לא זכה - 'ועניים מרודים תביא בית' (שם)". דהיינו, שאם לא נתן כדבעי לעניים, ייאנס ליתן לעניים מרודים' דהיינו ממשלת רומי שצועקת תמיד הבו הבו שאנו צריכין (לשון רש"י שם ט). ואם כן לשם מה יחסוך האדם לקמוץ ידו מצרכי מצוה, כיון שהכסף שנחסך מעניים ילך למיסים וארנוניות.

והגמרא מספרת על כך, שרבן יוחנן בן זכאי ראה בחלומו במוצאי יום הכיפורים, שבימי הדין נגזר על בני אחותו שיחסר מהם שבע מאות דינרים. כל אותה שנה חזר אחריהם שיתנו ממון רב לצדקה, עד שבסוף השנה ראה שהצליח להוציא מהם שש מאות ושמונים ושלוש דינרים. בערב יום הכיפורים הבא, שלחו מבית הקיסר לאסרם בבור הכלא. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי: אל תיראו, את שבעה עשר הדינר שהיו אצלכם לקחו מכם, ובכך יגמר העניין, ואכן כך היה. כששאלוהו מהיכן ידע, אמר להם, ראיתי בחלום שיחסר לכם בשנה זו שבע מאות דינרים, ובמשך השנה לקחתי מכם צדקה, וחסר עדיין לחשבון שבעה עשר דינרים.

וכעין זה אמרו רז"ל (שהש"י ו יא): "אמר רבי לוי, מתלא אמר, תרעא דלא פתיח למצוותה יהא פתיח לאסיא [-המשל אומר, שער שלא פתוח למצוה יהיה פתוח לרופא לשלם לו]. ובכתובות (סו): אמרו, שבירושלים היו מושלים משל, 'מלח ממון חסר', ומבאר רש"י: הרוצה למלוח ממון [-כשם שמולחים אוכלים שישתמרו לזמן ארוך], כלומר לגרום לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרונו זהו קיומו.

ויש לרמזו בנוסח התפילה 'זורע צדקות מצמיח ישועות', שכשזורעים צדקות, כשנותן האדם מממונו לצדקה, אזי צומחות הישועות מן השמים לקיים את העושר וההשפעות.

"... אבל כשהבינו

והחדירו לנפשם

שהכסף כולו הוא

מתנת שמים, ולא

הותירו זאת

במחשבתם אלא

הורידוהו לעולם

העשיה ונתנו לעניים

מפרנסתם הקצובה,

ראו זאת מן שמיא,

וכיון שלא ימצא

שומר יותר טוב

לפקדון הוסיפו לו

עוד שנים על הנגזר

מתחילה..."